

RIIGIKOGU

IV koosseis.

V istungjärk.

93. koosolek.

4. novembril 1930.

Sisu:

1. Teatamine muudatustest Riigikogu koosseisus.
2. Teatamine komisjoni antud seaduseelnõust.
3. Teatamine Riigikogu liikmete koosolekuilt puudumistest oktoobrikuul.
4. Riigi 1922. aasta eelarve täitmise aruande kinnitamise seadus — redaktsioon.
5. Riigi 1923. aasta eelarve täitmise aruande kinnitamise seadus — redaktsioon.
6. Eesti Vabariigi ja Hispaania Kuningriigi vahelise väljaandmise ja kriminaalasjus kohtuliku abiandmise konventsiooni kinnitamise seadus — I lugemisel.
7. Tollipõhitariifide muutmise ja täiendamise seadus — III lugemisel.
8. Piiri heas korras hoidmise Eesti ja Läti vahel ja võõrandatud maariba ning selle riba, kus omandusõigused piiratud, kasutamise kokkuleppe kinnitamise seadus — II lugemisel.
9. A. Rei sõnavõtmine isiklikus asjas.
10. Väiketalude kasutamislepingute tähtjaja pikendamise seadus — I lugemisel.
11. Põllutöölise seadus — sotsiaalkomisjoni ettepanek.

Koosoleku avab teine abiesimees **R. Penno** kell 17.20 min.

Sekretäri kohal sekretäri teine abi **O. Gustavson**.

1. Teatamine muudatustest Riigikogu koosseisus.

Sekretär: Riigikogust on tagasi astunud 1. novembril 1930 Herman Sumberg — rahvaerakonna Tartumaa valimisringkonna nimekirja järgi. Riigikogu töist on osa võtma kutsutud Oskar Liigand.

2. Teatamine komisjoni antud seaduseelnõust.

Sekretär: Riigikogu juhatus andis meresadamate rahvusvahelise korra kohta käiva konventsiooni, statuudi ja allakirjutamisprotokolli kinnitamise seaduse rahaasjanduse komisjoni.

3. Teatamine Riigikogu liikmete koosolekuilt puudumistest oktoobrikuul.

Sekretär kannab ette tähendatud teadaande. (Vaata otsuste protokoll nr. 93, lisa nr. 4.)

4. Riigi 1922. aasta eelarve täitmise aruande kinnitamise seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja **K. Freiberg**.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu.

5. Riigi 1923. aasta eelarve täitmise aruande kinnitamise seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja **K. Freiberg**.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu.

6. Eesti Vabariigi ja Hispaania Kuningriigi vahelise väljaandmise ja kriminaalasjus kohtuliku abiandmise konventsiooni kinnitamise seadus — I lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja **A. Tupits:** Eesti-Hispaania vahelise väljaandmise ja kriminaalasjus kohtuliku abiandmise konventsiooni sõlmimiseks algasid läbirääkimised 1928. aasta lõpul. Hispaania poolt esitati konventsiooni kava, mis Eestile üldjoontes vastuvõetav oli, ainult mõningate täienduste ja muudatuste kohta peeti läbirääkimisi. Need läbirääkimised lõppesid 1929. a., ja konventsioonile kirjutati alla 8. augustil 1930.

See konventsioon Hispaaniaga on täiesti sarnane konventsioonile, mis sõlmitud Eesti ja Tšehhoslovakkia vahel, ja mille Riigikogu on kinnitanud ja mis juba jõusse astunud.

Arvesse võttes seda, teen üldkomisjoni nimel ettepaneku, konventsioon kinnitada ja käesolev seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta.

Seaduseelnõu võetakse vastu I lugemisel.

7. Tollipõhitariifide muutmise ja täiendamise seadus — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **M. Laarmann**.

Pealkiri võetakse vastu 39 häälega 27 hääle vastu.

(Seaduseelnõu tekst.)

J. Voiman (stp): Kordan II lugemisel tehtud ettepanekut,* nimelt et tollitariif jääks maksma ainult sellest ajast peale, millal see Vabariigi Valitsuse poolt maksma pandi, kuni 15. novembrini k. a. Juba tol ajal, kui läinud aasta septembrikuul tekstiil- ja nahakaupadel tunduvalt tolli kõrgendati, juhiti meie rühma poolt tähelepanu sellele, et arvatavasti ei jää need tollikõrgendused viimaseks, vaid neile võivad järgneda veel mitmed. Nii ka tööpoollest on. Meie nägime, et niipea kui rukkitali maksma hakkas, leivahind tunduvalt kõrgenes. Mis on jäänud järele Riigivanema erakonna, see on tööerakonna valimiselsetest lubadustest, kus üles seati põhimõte, et 1. järgu tarbeained peaksid tollivabad olema? Järele ei ole jäänud midagi! Tööerakond peaks tagasi tulema sellele teele, kust ta kõrvale kaldunud, ja pidama meeles, mida ta valijatele lubanud.

J. Voiman'i ettepanek lükatakse tagasi.

Seaduseelnõu tekst võetakse vastu 38 häälega 25 hääle vastu.

Seaduseelnõu tervesisuvõetakse vastu korraga.

8. Piiri heas korras hoidmise Eesti ja Läti vahel ja võõrandatud maariba ning selle riba, kus omandusõigused piiratud, kasutamise kokkuleppe kinnitamise seadus — II lugemisel.

Üldkomisjoni arundaja A. Rei.

Seaduseelnõu võetakse vastu II lugemisel.

9. A. Rei sõnavõtmine isiklikus asjas.

A. Rei (stp): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Täna kolme nädala eest sõna võttes isiklikus asjas avaldasin ma soovi, et härra Riigivanem hiljemalt järgmisel Riigikogu koosolekul avalikult teataks, millal ja missuguses Soome lehes olen mina kirjutanud „Soome lihunikudest, kes siin inimesi tapavad“, nagu härra Riigivanem 10. oktoobril s. a. heaks arvas minu kohta Riigikogu kõnetoolilt öelda, või — kui härra Riigivanem ei suuda oma sõnu tõestada, — siis oma sõnad avalikult tagasi võtaks ja minult vabandust paluks. Ei tähendatud sõnade tõestamist, ei vabandust härra Riigivanema poolt järgmisel Riigikogu koosolekul ei järgnenud. Selle asemel sain mina tollel koosolekul ühe kirja, mille riigisekretär härra Riigivanema ülesandel kir-

jutanud. Nimetatud kirjas ei leidu sõnagi sellest, et mina oleksin miskisuguses Soome lehes kirjutanud „Soome lihunikudest, kes siin inimesi tapavad“. Härra riigisekretär kirjutab vaid, et Riigivanem mõelnud üht Eesti ajaleht „Sotsiaaldemokraadis“ A. R. nimetähtede all ilmunud artiklit Soome 1918. aasta kevadise ja suvise kodusõja kohta, millise artikli sisu olevat „Suomen Sosialidemokraatti“ 16. jaanuari numbris 1919. aastal ära toodud pealkirja all: „Mis Eesti tööminister A. Rei Soome kodusõjast arvab“, ja et tähendatud Soome lehe number olevat härra Riigivanema poolt tellitud, kuid mitte veel kohale jõudnud. Ehk mina küll ei suuda aru saada, kuidas härra Riigivanem loodab tähendatud Soome lehe numbril varal tõestada oma sõnu, et mina olevat Soome lehes kirjutanud Soome lihunikudest, kes siin inimesi tapavad, ja ehk küll härra Riigivanemal õiguse pärast juba siis, kui tema oma kõnet pidas, oleks pidanud täpselt teada olema, millal ja missuguses Soome lehes mina nii olen kirjutanud, — kõige selle peale vaatamata olin ma healmeelisel valmis ära ootama, kuni härra Riigivanem „Suomen Sosialidemokraatti“ numbril kätte saab ja sellega tutvudes lõplikult veendub, et temal muud üle ei jää, kui oma sõnad tagasi võtta ja minult vabandust paluda. Nüüd on aga vahepeal mitu korda rohkem aega mööda läinud, kui selleks vaja, et Soomest üks ajalehenumber või selle tõestatud ärakiri nõutada, aga härra Riigivanem ei ole ikka veel vaevaks võtnud minu isikliku teadaande peale reageerida. Selle asemel on aga vahepeal aset leidnud üks väga iseäralik asjaolu. Neljapäeval, 23. oktoobril, palusin mina Riigikogu kantseleis Riigikogu 10. oktoobri istungi stenogrammi näha ja leidsin, et selles Riigivanem O. Strandman'i käega parandatud stenogrammis seisid täpselt need sõnad, mida eespool olen korduvalt tsiteerinud. Minu järelepärimise peale seletas Riigikogu kantselei vastutav ametnik, kes viibis tollel Riigikogu koosolekul, et härra Riigivanema sõnad on täpselt õieti stenografeeritud, sest tähendatud ametnik on ise selgesti kuulnud, et Riigivanem on öelnud: „Soome lihunikudest, kes siin inimesi tapavad“. Mõni päev hiljem oli mul ühe asjaolu selgitamiseks tarvis uuesti seda stenogrammi vaadata ja siis leidsin ma, et sõna „siin“ on kellegi poolt maha kriipsutatud. Minu järelepärimise peale seletati, et seda on teinud härra Riigivanem, kes võtnud stenogrammi, et seda uuesti parandada. Kas see stenogrammi muutmine on sündinud pärast „Suomen Sosialidemokraatti“ numbril kät-

* 92. koosoleku täielik protok. lhk. 1760.

tesaamist, on mulle teadmata. Kuidas iseloomustada niisugust stenogrammi ümber tegemist kaks nädalat pärast seda, kui parandamine oli juba aset leidnud, ja 10 päeva pärast seda, kui asjaomase isiku poolt on nõutud emba-kumba, kas stenogrammi sisalduvate väidete tõestamist või nende tagasivõtmist. — see jäägu Riigikogu liikmete otsustada. Kui see ka on „aus mäng“, siis küll väga omapärane, ja kõige selle „ausa mängu“ puhul, mida härra Riigivanem minu suhtes mängib, oleks mul õigus härra Riigivanema kohta tarvitada sama sõna, mida tema kuue aasta eest lubas endale tarvitada ühe põllumeeste kogudesse kuuluva Riigikogu liikme kohta. Kuna aga siit kõnetoolilt soovitav ei ole valimata sõnu tarvitada, milliseid harrastavad mõned herrad, kes tunnevad endid kutsutud olema teistele õpetust jagama „riiklise prestiihi alalhoidmise“ kohta, siis jäägu parem iseloomustused ära. On küllalt, kui ma härra Riigivanema „ausa mängu“ siit kõnetoolilt avalikult kinni naelutan.

10. Väiketalude kasutamislepingute tähtsaja pikendamise seadus — I lugemisel.

Maakomisjoni aruandja J. Saar: Väga austatud Riigikogu liikmed! Käesolev väiketalude kasutamislepingute tähtsaja pikendamise seadus on esitatud rkl. härra Jõeääre poolt. Riigikogu andis selle seaduse omalajal läbivaatamiseks maakomisjoni. Maakomisjon otsustas anda selle seaduseelnõu Vabariigi Valitsusele seisukoha võtmiseks. Valitsus on käesoleva aasta mail kuul teatanud, et väikemaapidajate rendilepingute pikendamise seadus, mis pikendustega maksev oli kuni 1. maini 1926, oli vajalik, et alal hoida endist seisukorda väikemaapidamiste suhtes, kuna oli kavatsusel seaduseandlikul teel kindlustada ka eramaadel asuvate väikekohtade rentnikkudele neil kasutada olevad kohad. See kindlustus on aga lahendatud 8. märtsi 1926. a. seadusega, Riigikogu poolt vastuvõetud Kogukonna-, asutuste- ja erarendimaade korraldamise seaduse maksmahakkamisega ja seaduse elluviimisega vastava määruse läbi Vabariigi Valitsuse poolt. Seega langeb ära väikemaapidajate rendilepingute pikendamise seaduse edaspidise maksvuse tarvidus, see seadus kaotas maksvuse 1926. a., ja Põllutöoministeriumi arvates selle seaduse uuesti makspanemiseks puudub ka praegusel ajal tarvidus.

Samuti ei leia Põllutöoministerium, et praegusel ajal maksva tsiviilõiguse läbi kõigiti otstarbekohaselt, meie põllumajanduse seisukohalt oleksid korraldatud vahekorrad rentnikkude ja eraomanikkude-

rendileandjate vahel. Põllutöoministeriumi arvates ei saa seda olukorda parandada praegusel ajal maksvate rendivahekordade pikendamise, vaid seda tuleks maksva tsiviilõiguse vastava osa revideerimise ja muutmise läbi teha, mis ministeriumi arvates suuremaid eeltöid nõuab ja seetõttu ei ole lähemal ajal läbiviidav.

Põllutöoministeriumi seisukohaga ühines ka Vabariigi Valitsus. Riigikogu maakomisjon, kes eelnõu arutas, ühines oma enamuses Põllutöoministeriumi ja Vabariigi Valitsuse seisukohtadega ja esitab käesoleva seaduseelnõu tagasilükkamiseks.

Riigikogu maakomisjoni nimel teen ettepaneku,

käesolev seaduseelnõu tagasi lükata.

A. Jõeäär (stp): Lugupeetud rahvasaadikud! Mulle näib, et need motiivid selle seaduseelnõu tagasilükkamiseks, mis lugupeetud aruandja ette kandis ja mis Riigikogu liikmetele ka paljundatult kätte saadetud, et need motiivid põhjenevad kas eksitusel või arusaamatusel. Niihästi Põllutöoministerium kui ka Vabariigi Valitsus, kes ühines ministeriumi seisukohaga, leiavad, et vahekorrad maade rentnikkude ja eraomanikkude vahel ei ole otstarbekohaselt korraldatud meil maksvates seadustes, ja seda olukorda tuleb Vabariigi Valitsuse arvates parandada maksva tsiviilõiguse vastava osa revideerimisega ja muutmise, mis nõuab suuremaid eeltöid ja mis ei ole lähemal ajal läbiviidav. Sama seisukoht on alla kriipsutatud ka minu poolt esitatud seaduseelnõu seletuskirjas, kus öeldud, et vastava criseaduse väljatöötamine ja arutamine nõuab palju aega. Aga mis sünnib nende pikkade aastate jooksul, mis lähevad mööda, enne kui uus seaduseelnõu sel kujul, nagu valitsus seda soovitavaks peab, päevavalgust näeb? Selle kohta mina võiksin ette tuua rohkesti igasuguseid andmeid, aga ma piirdun mõne üksikuga. Uliku karjamõisa järele on 11 talu ja neil 11 talul on kokku 551,76 Riia vakamaad maad. Terve selle karjamõisa suurus on üle 3.000 Riia vakamaa, see tähendab, üle 1.000 tiinu, ja kõigi nende 11 talu rentnikke ähvardab praegu nende taludest väljatõstmine.

Siis edasi mäletavad herrad rahvasaadikud, kes osa võtsid eelmisest Riigikogust, et meil võeti siin vastu üks lahke seadus, millega anname tagasi sakslastele Waldhof'i aktsiad, ja selle tagajärjel läksid tagasi Waldhof'i maad ja talud. Ja siin Lükati külas, Peningi vallas on 13 talu kuni 20 tiinu suuruses, mis Waldhof'idele tagasi läksid, ja nende rentnikud on samasuguses seisukorras, — nad tõstetakse välja.

Samasugune olukord on Jägala mõisast omalajal põhja puupapivabrikule müüüd talude rentnikkudega. Missuguseid vintsutusi peavad inimesed üle elama, selle kohta toovad näiteid kohtuprotsessid, mis praegu veel käimas. Nimelt ühe talu kohta võin ma näiteid ette tuua, kuidas seal talurentnikust katsutakse lahti saada. Õiguse pärast ei oleks võinud talumaid võõrandada, ilma rentniku nõusolekuta, nagu Jägalas on tehtud, vaid sel ajal oli maksev talurahva seadus, mis ette nägi, et enne talu müümist võõrale tuli seda pakkuda endisele rentnikule. Kuuendikumaid ei oleks tohtinud üldse müüa. Seadusest on aga mööda hiilitud. Kuuendikutalud renditi Jägalas 99 aastaks vabrikule, ja talukohad müüdi sellele vaatamata, et talurahva seadus pidi kaitsma talurentnikke. Muu seas müüdi ka Jägala mõisast Suka-Vanapere talu. Selle talu suurus on 40 tiinu, vahepeal on tema suurus vähendatud, on heinamaad juurest ära võetud, nüüd tahetakse selle talu rentnik lõplikult välja tõsta ja seda sellele vaatamata, et mõni aasta tagasi on popsikomisjonis leping sõlmitud selle talu peremehe ja vabrikuvälitsuse vahel selle üle, et talu pidi põliseks temale pidada jääma. Sellele vaatamata, et niisugune rendileping oli sõlmitud, öeldi mineval aastal koht üles, ja kui rentnik kohtu poole pööras, siis seletati kohtus, et tolleaegse lepingu sõlmija, vabriku tehniline direktor, kes pani ette volikirja, ei olnud lepingu sõlmimiseks õigustatud. Nüüd kohtus ei saa rentnik oma õigusi kaitsta, kuna ta ei mõistnud omalajal volikirja kontrollida, kas see andis niisuguse lepingu sõlmimiseks direktorile õiguse või mitte.

Niisuguseid nähteid taluomanikkude seisukorrast võiks palju ette tuua. Selle talu omanikuga, kellest ma rääkisin, oli veel sarnane lugu. Ilma et oleks ära oodatud, kui 1. mai oleks kätte jõudnud, mil koht üles öelda kavatseti, rikuti tema valdust seega, et tema maale hakati vedama puid ja öeldi, kui taluperemees tuleb keelama, siis ajage hobustega peale. Nii et kõige viisakamaks ümberkäimist rentnikuga vabrikuvälitsuse poolt ei saa nimetada. Nüüd kui tahetakse, et kõik need talurentnikud, kes peaksid esitatud seaduseelnõu kaitse alla käima, ennem saaksid kohtadelt välja tõstetud, kuni ükskord see hea seadus ilmub, mille välitsus soovitamaks peab, siis on ju loomulik, et praegune eelnõu tuleb tagasi lükata. See võimaldab nende väljatõstmise. Eelnõu seletuskirjas on öeldud: „Vastava eriseaduse väljatöötamine ja arutamine võtab kahtlemata rohkesti aega. Vahepeal ähvardab aga kümneid talurent-

nikke väljatõstmine. Et seda ära hoida, oleks vaja nende talude kasutamislepinguid pikendada kuni 1. jaanuarini 1933. a., millega käesolev seaduseelnõu esitatud.“ Rendivahekordade pikendamine on hädaabinõu, kuid see on ka ainuke abinõu, mida tarvis oleks tingimata tarvitada, kui põhimõttelikult ollakse selle poolt, et need vahekorrad vajavad otstarbekohasemat lahendamist eriseadusega, mille väljatöötamine võtab kauemat aega. Kui ei oleks kuni popsiseaduse ilmuniseni 1920.—1926. aastani aastastalt pikendatud popside maakasutamise lepinguid, ja kui oleks samal ettekäändel, mis praegu Vabariigi Valitsus ette toob, tagasi lükatud kõik 6 rendilepingute pikendamise seadust, mis meie rühma poolt omalajal esitatud, siis oleks suurem osa popse kuni popsiseaduse ilmuniseni kindlasti välja tõstetud. Nii siis pikendamise seaduseelnõud ka siis ei parandanud olukorda, vaid selleks oli vaja eriseadust, popsiseadust, mille arutamine aastaid kestis. Aga mispärast ei taheta sedasama põhimõtet, mis omalajal popside kohta maksvaks tunnustati ja popside kaitseks tarvilikuks peeti, nüüd talurentnikkude kohta maksma panna, nende talurentnikkude kaitseks, kellele kas välismaa kapital või suurmaaomanikud liiga teevad? Ühesugune mõõdupuu peaks kõigi jaoks maksev olema.

Linnade administratiiv-piirides asuvate maade kasutamise lepingute pikendamise seadus — RT 1 1929 — oli analoogiline, samasugune hädaabinõu. Küsimus ise tuleb linnade kohta lahendada hoonestamise eriseadusega. Selle eriseaduse väljatöötamine võtab väga palju aega, ja just seepärast, et selle seaduse väljatöötamine palju aega võtab, pandi linnades maksma ajutine rendivahekordade pikendamise seadus. Alevite ja alevikkude ehituspiirkonnas asuvate rendimaade korraldamise seadus — RT 104 1928 — oli ajutine hädaabinõu alevikkude suhtes. See pandi maksma jällegi seepärast, et lõpliku seaduse väljatöötamine aastaid võib aega võtta. Miks siis, kui meie neid kaht seadust arutasime, ei öeldud nii, nagu praegu öeldakse, et olukorra parandamine peab eriseadusega sündima, ja seepärast lükkame seaduse tagasi ja laseme vahepeal kõik rentnikud välja tõsta. Just niisama, nagu neil juhtudel, millest rääkisin, niisama tuleb praegu teha analoogiline järeldus. Kui olukord nõuab lahendust, kui seda ei tehta seepärast, et seaduseelnõu väljatöötamine aastaid aega võtab, siis peab tarvitama ka seda hädaabinõu, peab seaduse vastu võtma ja mitte tagasi lükkama.

Miks antakse kaitset praegu linnades,

alevites ja alevikkudes, miks seda ei anta maal talurentnikkudele? Seadused peaksid olema kõigi riigikodanikkude jaoks ühesugused, põhimõtted peavad olema ühed ja samad, ja õigluse põhimõtte peab olema üks. Kui on tunnustatud juba valitsuse poolt, et õiglane oleks kaitsta maa rentnikku, niihästi linnas, alevis kui ka alevikus, siis on niisama õiglase teha seda ka maal. Popsidega ei ole sellel seadusel enam midagi tegemist. Nende vahekorra on juba lahendatud eriseadusega. Asjata on Vabariigi Valitsusel seletada, et popsiseaduse eel käinud rendilepingute pikendamise seaduste uuesti maksmapanemiseks puudub tarvidus. Juba seaduse pealkiri, samuti aga ka seaduse tekst ütlevad, et tegemist on väiketetaludega.

Järelikult, kui kõrvaldanud oleme ebaoloogilise järelduse Vabariigi Valitsuse motiividest, peaksid need motiivid kõige selgemini tõendama käesoleva eelnõu vastuvõtmise vajadust. Tahab aga Vabariigi Valitsus selle seaduse siiski tagasi lükata, siis on arvatavasti motiivid selleks teistsugused, kui siin paberil ette toodud. See eelnõu on sotsialistide poolt esitatud, seda oleksid väga hästi võinud esitada ka keskrühmad, oleksid võinud esitada ka need rühmad paremal tiival, kes õieti meie põlumeeste huvide kaitse oma eriliseks ülesandeks teinud. Ja see, mida eelnõu tahab kätte saada, on ka üks neist erilistest ülesannetest. Aga nähtavasti seepärast, et see eelnõu on sotsialistide poolt esitatud, kardab teda meie praeguse tööerakonna liidri poolt juhitud Vabariigi Valitsus nähtavasti rohkem, kui piltlikult öeldes, härg punast räitikut. (K. P ä t s, põl: Ega härg punast ei karda.) Just. (Aruandja J. S a a r: Kal-kun kardab.) Seepärast, et ta saab ärritatud. Aga kas nüüd valitsus kardab neid eelnõusid või neist ärritatud saab, aga tagajärg on üks ja sama, et ei ühegi sotsialistide poolt esitatud seaduseelnõu kohta ei ole valitsuse seisukoht jaatav, vaid viimane kui üks on esitatud tagasilükkamiseks. Terve rida on esitatud seaduseelnõusid, ja tagajärg on alati üks ja sama.

Ja tagasilükkamise motiivid, need on sagedasti väga iseäralikud. Näiteks vallaslaste seaduses ettenähtud võlglaste töömajja paigutamises nägi valitsus teoorjuse sisseseadmist. Üleriiklik naiskongress, kust osa võtsid nii maanaiste, naiskodukaitse, kui ka teiste kodanikkude organisatsioonide esindajad, tunnustas kuritahtlikkude isade töömajja paigutamise hädatarvilikuks. Aga mis tähendavad meie Vabariigi Valitsusele üleriiklikkude kongresside resolutsioonid või rühmade poolt esitatud seadus-

eelnõud! Valitsus kiidab heaks ainult selle, mida nõuavad Scheel, Citron, Puhk ja Co. Tahetakse tolle, antakse tollid. Kui tarvis välismaalt palke ilma tollita sisse vedada. vastastatakse need tollist, ühesõnaga tehakse kõik, mis sealtpoolt nõutakse. Neil kehvadel talurentnikkudel, keda käesolev eelnõu puudutab, ei ole sarnaseid abinõusid mõjutamiseks käsitada, kui seda on Scheel'il, Citron'il, Puhk'il ja Co-l või Kreenholmil. Mõnigi neist ehk asub Kreenholmile tagasiantud paarituhandetiinulisel maa-alal, mis omalajal Kreenholmile tagasi kingitud. Kreenholmi huvid on vastupidised rentnike huvidele käesoleval korral. Aga need on siiski Eesti Vabariigi kodanikud ja neil on õigus nõuda, et Eesti valitsus kindlustaks neile need talud, kus nende esivanemad aastasadu on orjanud, kus nad ise on seni elanud, oma muresid ja rõõmusid kandnud, et neid taludest välja ei tõstetaks lageda taeva alla. Kas meil töötatöölise vägi on valitsuse arvates veel nii väike, et seda veel niisuguste abinõudega suurendama peab? Kas meie majanduslik kitsikus, mis praegu valitseb, ei ole küllalt raske, et tahame sajad perekonnad praegusel raskel ajal lageda taeva alla lasta vi-sata. Mina arvan, et käesoleva eelnõu puhul Riigikogu küll mitte sunnitud ei ole valitsuse eitava seisukohaga ühinema ja loodan, et Riigikogu otsustab selle küsimuse sellest seisukohast, kuidas see meie kodanikkude huvides on tarvilik. Selle tõttu teen ettepaneku,

seaduseelnõu I lugemisel vastu võtta ja see anda I ja II lugemise vahel üldkomisjoni läbivaatamiseks seaduse juriidilisest küljest.

Põllutööminister A. K e r e m: Austatud Riigikogu liikmed! Vabariigi Valitsusel ei ole küll mingit paha tahet olnud käesoleva seaduse arutamise puhul, vaid ümberpöörduvalt, valitsusel on ilma ühegi tagamõtteta kindel arvamine, et kui seadus niisugusel kujul, nagu see on esitatud, vastu võetakse, siis paneme meie oma riigis väga halva korra maksma. Kui seaduse § 1. lugeda, siis kõneleb see järgmist: „Väljaspool linnade ja alevite administratiivi piire või siseministri poolt kinnitatud alevikkude ehituspiirkonda asuvatest eramaadest kas rendi või muu lepingu põhjal kasutamiseks väljaantud väiketetalude kasutamislepingud, mille tähtaeg lõppenud enne käesoleva seaduse maksmahakkamist või lõpeb käesoleva seaduse maksvuse ajal, loetakse juhtudel, kui kasutaja soovi ei avalda lepingust loobuda ja maaomanik ning maakasutaja ei saavuta edaspidise ka-

sutamise üle kokkulepet, uuendatuks kuni 1. jaanuarini 1933. aastani.“ Muidugi, kui siin oleks olnud kavatsus rentniku ja maaomaniku vahelkorda nii korraldada, et edaspidi iga väiketalu suhtes, mis välja renditakse, juba rentnik iseenesest omab õiguse selle talu peale, ta võib selle ära osta, nii nagu popsiseadus selle asja popsikohtade asjus on korraldanud, siis võib-olla oleks niisugune ajutine rendilepingute pikendamine mõeldav. Kuna aga mingit sellelaadilist seaduslikku korraldust kavatsusel ei ole, siis tooks sarnane põhjendamatu lepingute pikendamine rendikohtade hävinemise enesega kaasa. Kui üksikute rentnikkude ja maaomanikkude vahelkordi vaadata, siis ei ole ju raske näiteid tuua selleks, et ühelt-poolt näidata, kuidas maaomanik oma rentnikuga halvasti ümber käib; aga päris selge on ka, et samuti võib ka terve rea näiteid tuua, kus süü rentniku poole kaldub. Need üksikud näited ei anna aga põhjust, et rendiõigust nii muudaksime, et kas maaomanikule väga kergeks teeksime rentniku väljatõstmise, või siis jälle rentnikule õiguse annaksime rendiobjekti igal juhtumisel omandada. Sarnaste äärmiste korraldustega kaotaksime rendivõimalused üldse. Kui aga rendiõiguse parandamisest jutt on olnud, siis esijoones sellepärast, et praegune rendiõigus ei kindlusta rentnikkudele küllalt neid tööväärtusi, mis nad rendiaja kestel maatüki juures korda saanud. Rentnik ei saa täie ulatusega harida teise maad ja ei saa ka täiel määral sinna kapitali mahutada, sest kui rendileping lõpeb, siis kaotab ta oma poolt loodud väärtused maaomaniku kasuks. Et rendiõigust parandada, rentnikule tema poolt saavutatud väärtusi kindlustada, ja et kõik kultuurtööd rentnikule tasutaks maaomaniku poolt — selle vastu ei või ometi keegi olla. Riigimaadei oleme kindlustanud rentnikke, et nad teeksid suurema hoolega tööd. Käesoleva seadusega tahetakse kõiki rendivahekordi automaatselt pikendada 1933. aastani, aga sel aastal oleme täpselt niisama kaugel, kui praegu, siis peaksime jälle pikendama, ja kindlasti tekib sarnane meeoleolu, et keegi oma rendikohta ei julgeks välja rentida, mis rentnikkude seisukohti aina halvendaks. Neil motiividel, arvan, ei ole küll

põhjust praeguse seaduseelnõu vastuvõtmiseks.

A. Jõeäär (stp): Härra Põllutöömister unustab, et Riigikogu on juba kaks sarnast seadust vastu võtnud, nimelt linnade administratiiv-piirides asuvate maade kasutamise lepingute pikendamise kohta ja teiseks alevite ja alevikkude ehitusepiirkondades asuvate rendikohtade seaduse, kus rendilepinguid samuti on ajutiselt pikendatud kuni vastava seaduse maksma hakkamiseni.

Käesolevas seaduses tahetakse sedasama. Siin ei ole sugugi mõeldud, et tulevane seadus peaks puudutama kõiki üksikuid juhuseid, kus taluomanik on talu välja rentinud... (K. Pätsi, põl vahelhüüe.) Seda seadust ei ole sisuliselt arutatud, olgugi et see on tagasi lükatud põhjusel, et põhimõttelikult oleme küll nõus, aga sisuliselt ei ole seda seadust vaja. (K. Pätsi, põl vahelhüüe.) Siin on jutt talukohtadest, mis Maaseaduse põhjal oleksid pidanud võõrandatama, mis anti aga tagasi tööstuseettevõtetele või endistele mõisomanikkudele, ja kelle rentnikud tahavad samuti kohtadele jääda, nagu teisedki mõisade renditalude kasutajad. (K. Pätsi, põl vahelhüüe.) Seda on võimalik redigeerida nii või teisiti, see oleneb sellest, mis sugusel kujul tulevikus seaduse vastu võtame, kas kitsamas või laiemas ulatuses.

Agas senikaua, kui seadust ei ole veel vastu võetud, tuleb lepinguid ometi pikendada. Ja selleks, et inimesi ei tõstetaks välja, nagu praegu sünnib, selleks on seda seadust vaja. (K. Päts, põl: Ei saa niisugust seadust anda, et igaüks oma talusse jääks.) Niisugust seadust ei tahetagi anda, küll aga niisugust, mis võimaldaks neile, kes seniajani oma rendiõigust on kasutanud, seda ka edasi kasutada.

A. Jõeääre ettepaneku poolt on 19 häält, vastu 29 häält. Seega on seaduseelnõu tagasi lükatud.

11. Põllutööliste seadus — sotsiaalkomisjoni ettepanek.

Juhataja: Käesoleva päevakorrapunkti kohta aruandja puudub.

Päevakord on läbi. Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 18.18 min.

Õige.

Kinnitan.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Koosoleku juhataja (allkiri).